

Sygn. akt IV KK 289/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Przemysław Kalinowski (przewodniczący)

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

Protokolant Ewa Sokołowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **P. T.**

oskarżonego z art. 288 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 6 czerwca 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na
niekorzyść skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 29 września 2017 r., sygn. akt VI Ka [...],

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 6 czerwca 2017 r., sygn. akt VIII K [...],

**uchyla pkt 1 zaskarżonego wyroku i sprawę w tym zakresie
przekazuje Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

P. T. został oskarżony o przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. polegające na tym, że w okresie od sierpnia 2010 r. do czerwca 2013 r. w K., w mieszkaniu przy ul. B. [...], znęcał się psychicznie i fizycznie nad żoną E. T. w ten sposób, iż będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, podczas których szarpał za ubranie, włosy, popychał, używał słów powszechnie uznawanych za obelżywe, kierował groźby pozbawienia życia i zdrowia, kontrolował, ograniczał jej wolność osobistą, niszczył i uszkadzał wspólne mienie, uderzał rękami po całym ciele, a w szczególności w dniu 30 czerwca 2013 r. w K. przy ul. B. [...] wszczął awanturę, w trakcie której szarpał pokrzywdzoną, czym spowodował sińce na obu ramionach oraz bolesność okolicy łędźwiowej lewej, a tym samym naruszył czynności narządu ciała i rozstrój zdrowia trwające nie dłużej niż 7 dni.

Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 6 czerwca 2017 r., sygn. akt VIII K [...], orzekł w tym przedmiocie, co następuje:

- 1/ na zasadzie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. umorzył postępowanie karne przeciwko P. T. o czyn polegający na tym, że w dniu 8 listopada 2010 r. w K., poprzez szarpanie za rękę i za ubranie oraz ciągnięcie za rękę, naruszył nietykalność cielesną E. T. - to jest o występki z art. 217 § 1 k.k.;
- 2/ na zasadzie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. umorzył postępowanie karne przeciwko P. T. o czyn polegający na tym, że w dniu 24 lipca 2011 r. w K., poprzez szarpanie za rękę i ubranie, szarpanie za włosy, przewrócenie na podłogę i kopnięcie w plecy naruszył nietykalność cielesną E. T. - to jest o występki z art. 217 § 1 k.k.;
- 3/ uznał oskarżonego P. T. za winnego tego, że w dniu 24 lipca 2011 r. w K., poprzez uderzenie o twardą powierzchnię dokonał zniszczenia należących do E. T. laptopa marki A. serii „A.” oraz lampki nocnej o łącznej wartości w kwocie 1.200 zł, czym wyczerpał ustawowe znamiona występków z art. 288 § 1 k.k. - i za to wymierzył mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności;
- 4/ na zasadzie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. umorzył postępowanie karne przeciwko P. T. o czyn polegający na tym, że w dniu 12 maja 2012 r. w K., poprzez popchnięcie naruszył nietykalność cielesną E. T. - to jest o występki z art. 217 § 1 k.k.;

- 5/ uznał oskarżonego P. T. za winnego tego, że w dniu 30 czerwca 2013 r. w U., poprzez szarpanie pokrzywdzonej E. T. spowodował u niej obrażenia ciała w postaci: sińców na obu ramionach oraz bolesności okolicy łędźwiowej lewej, co skutkowało naruszeniem czynności narządu ciała pokrzywdzonej na okres do 7 dni, czym wyczerpał ustawowe znamiona występkę z art. 157 § 2 k.k. – i za to wymierzył mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności;
- 6/ na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego za czyn przypisany mu w punkcie 5 wyroku zadośćuczynienie w kwocie 1.000 złotych na rzecz pokrzywdzonej;
- 7/ na mocy art. 85 § 1 i 2 k.k. oraz art. 86 § 1 k.k. połączył wymierzone oskarżonemu w punktach 3 i 5 sentencji wyroku kary pozbawienia wolności i wymierzył mu karę łączną w rozmiarze 5 miesięcy pozbawienia wolności;
- 8/ na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 2 k.k., warunkowo zawiesił wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego P. T. kary łącznej pozbawienia wolności na okres 2 lat próby;
- 9/ na mocy art. 72 § 1 pkt 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do informowania sądu o przebiegu okresu próby;
- 10/ orzekł o opłatach i kosztach postępowania, obciążając nimi oskarżonego w części, w jakiej doszło do jego skazania.

Wyrok ten został zaskarżony w całości przez dwóch obrońców oskarżonego P. T., którzy przede wszystkim zarzucili obrazę przepisów prawa procesowego, która mogła mieć wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a to art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., a nadto zarzucili błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę i mający na niego wpływ.

Dodatkowo adw. D. C. podniósł zarzut obrazy art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. poprzez skazanie P. T. za czyn z art. 288 § 1 k.k. w sytuacji, gdy brak było wniosku o ściganie za ten czyn, pochodzącego od osoby uprawnionej.

W konkluzji autorzy apelacji wnieśli w pierwszej kolejności o uchylenie wyroku i uniewinnienie oskarżonego w zakresie wszystkich czynów, ewentualnie po uchyleniu orzeczenia, przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu apelacji, Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 29 września 2017 r., sygn. akt VI Ka [...], na podstawie art. 437 § 1 k.p.k., art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. i art. 456 k.p.k., orzekł w następujący sposób:

- 1/ uchylił punkt 3 zaskarżonego wyroku i na mocy art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. umorzył postępowanie karne przeciwko oskarżonemu o czyn z art. 288 § 1 k.k.;
- 2/ uchylił orzeczenie o karze łącznej z punktu 7 zaskarżonego wyroku;
- 3/ ustalił, że rozstrzygnięcie oparte o przepis art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 2 k.k. z punktu 8 zaskarżonego wyroku dotyczy warunkowego zawieszenia wykonania kary 3 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wobec oskarżonego za przestępstwo z art. 157 § 2 k.k. opisane w punkcie 5 tego wyroku;
- 4/ w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od wyroku Sądu Okręgowego w K. wniósł na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, który zaskarżył ten wyrok na niekorzyść skazanego P. T. w części dotyczącej umorzenia postępowania karnego o popełnienie czynu z art. 288 § 1 k.k. oraz uchylenia orzeczenia o karze łącznej (pkt 1 i 2 wyroku). Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k. autor kasacji zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., polegające na błędnym przyjęciu, że wystąpiła określona w tej normie prawnej negatywna przesłanka procesowa wyłączająca prowadzenie postępowania o popełnienie czynu z art. 288 § 1 k.k. w postaci braku wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, a w konsekwencji nieprawidłowym przyjęciu, iż wystąpiła bezwzględna przesłanka procesowa z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. skutkująca umorzeniem w tym zakresie postępowania karnego przeciwko oskarżonemu P. T. w sytuacji, gdy na rozprawie w dniu 20 grudnia 2016 r. pokrzywdzona E. T. złożyła do protokołu wnioski o ściganie oskarżonego - m.in. za zniszczenie mienia na jej szkodę.

W konkluzji autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w K..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja okazała się być zasadna i należało ją uwzględnić. Została również złożona w terminie wskazanym w art. 524 § 3 k.p.k., według którego niedopuszczalne jest uwzględnienie kasacji na niekorzyść oskarżonego wniesionej po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia.

W niniejszej sprawie należało się zgodzić ze skarżącym, że doszło do rażącego naruszenia przepisu prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., polegającego na błędnym przyjęciu, iż wystąpiła określona w tej normie prawnej negatywna przesłanka procesowa wyłączająca prowadzenie postępowania o popełnienie czynu z art. 288 § 1 k.k. – skoro pokrzywdzona E. T. złożyła skutecznie do protokołu wnioski o ściganie oskarżonego również w zakresie zniszczenia mienia na jej szkodę.

Z akt sprawy wynika, że w toku przewodu sądowego, na rozprawie w dniu 20 grudnia 2016 r., Sąd rozpoznający sprawę uprzedził na podstawie art. 399 § 1 k.p.k. - strony o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej przestępstwa zarzucanego oskarżonemu poprzez przyjęcie, że może ono stanowić: cztery odrębne występki kwalifikowane w następujący sposób - jeden z art. 217 § 1 k.k. i art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.; drugi z art. 217 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.; trzeci z art. 217 § 1 k.k.; czwarty z art. 157 § 2 k.k.; albo cztery odrębne występki i jedno wykroczenie: jeden z art. 217 § 1 k.k. i art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.; drugi z art. 217 § 1 k.k. oraz wykroczenie z art. 124 § 1 k.w.; trzeci z art. 217 § 1 k.k.; czwarty z art. 157 § 2 k.k. (k. 909, tom V).

Ponadto Sąd pouczył strony, iż czyny kwalifikowane z art. 190 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. są ścigane na wniosek pokrzywdzonego, zaś wykroczenie z art. 124 § 1 k.w. na jego żądanie. Jednocześnie poinformował pokrzywdzoną E. T. o konsekwencjach niezłożenia stosownego wniosku lub żądania. Jak wynika z protokołu przebiegu rozprawy w dniu 20 grudnia 2016 r., pokrzywdzona pouczona przez sąd w trybie art. 399 k.p.k. oświadczyła - „Ja niniejszym składam wniosek o ściganie oskarżonego zarówno za kierowane wobec mnie groźby jak i za zniszczenie mienia zgodnie z pouczeniem sądu” (k. 909). W rezultacie nie sposób uznać, że nie doszło do złożenia stosownego wniosku przez pokrzywdzoną w zakresie ścigania przestępstwa określonego w art. 288 § 1 k.k. Należy też podkreślić, że zachowany został termin, w jakim można skutecznie

złożyć wniosek o ściganie sprawcy tzw. przestępstwa wnioskowego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że w przypadku, gdy potrzeba złożenia wniosku ujawni się w toku prowadzonego już postępowania (np. w związku ze zmianą kwalifikacji prawnej - jak w niniejszej sprawie), możliwe jest uzupełnienie materiałów postępowania poprzez złożenie wniosku, o którym mowa w art. 12 § 1 k.p.k., co konwaliduje wcześniejszy jego brak. Natomiast w sytuacji, gdy wniosek taki nie został złożony do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego lub okoliczności wskazujące na możliwość prowadzenia postępowania o przestępstwo wnioskowe ujawnione zostały nie w momencie składania zawiadomienia o przestępstwie, ale w trakcie postępowania, sąd nie tylko jest uprawniony, ale zobligowany jest ustalić w tym zakresie wolę uprawnionego. Oczywistym jest, że prawo do kontroli istnienia skargi uprawnionego oskarżyciela na każdym etapie postępowania sądowego przysługuje sądowi i z obowiązku tego nie może zostać zwolniony. A zatem, wniosek o ściganie może być złożony na każdym etapie postępowania, w tym także w postępowaniu odwoławczym, o ile nie nastąpiło przedawnienie karalności przestępstwa ściganego na wniosek. Istota problemu sprowadza się zatem do kwestii, czy w okresie przed nastąpieniem przedawnienia doszło do przedstawienia podejrzanemu zarzutów (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 maja 2017 r., IV KK 171/17, Lex nr 2327875; z dnia 20 kwietnia 2016 r., III KK 452/15, Lex nr 2043746*).

W niniejszym postępowaniu Sąd Okręgowy w K. błędnie przyjął, że ani w toku postępowania przygotowawczego, ani sądowego, pokrzywdzona nie wyartykułowała „żądania ścigania sprawcy” czynu z art. 288 § 1 k.k.

Uznał również, że z faktu, iż pokrzywdzona przystąpiła do postępowania sądowego w charakterze oskarżyciela posiłkowego, nie można wyprowadzić takiego wniosku. W rezultacie Sąd Okręgowy w K., orzekający jako Sąd odwoławczy, dopuścił się rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisu prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., polegającego na błędnym przyjęciu, że wystąpiła określona w tej normie prawnej negatywna przesłanka procesowa wyłączająca prowadzenie postępowania o popełnienie czynu z art. 288 § 1 k.k. Skutkiem takiego naruszenia

przepisu prawa było bezpodstawne umorzenie postępowania karnego w zakresie tego przestępstwa.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Najwyższy uwzględnił kasację Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego wniesioną na niekorzyść skazanego i na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. uchylił w zaskarżonym zakresie wyrok Sądu Okręgowego w K., to jest, w części dotyczącej umorzenia postępowania karnego co do czynu z art. 288 § 1 k.k. (pkt 1 wyroku) - i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Natomiast z przyczyn formalnych Sąd Najwyższy uznał, że nie jest celowym uchylenie pkt 2 zaskarżonego wyroku (co postulowano w kasacji), który to punkt zawiera rozstrzygnięcie uchylające orzeczenie o karze łącznej z pkt 7 wyroku Sądu I instancji. Uchylenie orzeczenia w tej części spowodowałoby, że „odżyłaby” kara łączna w rozmiarze 5 miesięcy pozbawienia wolności, co z kolei byłoby niewłaściwe z uwagi na umorzenie (aczkolwiek błędne) przez Sąd odwoławczy postępowania w zakresie czynu z art. 288 § 1 k.k.

W ponownym postępowaniu Sąd drugiej instancji rozpozna wniesione apelacje (w zakresie dotyczącym występku z art. 288 § 1 k.k.) i wyda stosowne orzeczenie mając na uwadze, iż wniosek o ściganie za to przestępstwo został skutecznie złożony przez pokrzywdzoną, a nadto, że skargi te zostały wywiedzione na korzyść oskarżonego P. T.. Jest też rzeczą oczywistą, że w przypadku ewentualnego utrzymania w mocy wyroku Sądu I instancji w omawianym zakresie, zajdzie potrzeba orzeczenia w przedmiocie kary łącznej i to do niej będzie odnosiło się rozstrzygnięcie z pkt 8 wyroku Sądu I instancji dotyczące warunkowego zawieszenia jej wykonania (pkt 3 wyroku Sądu drugiej instancji).